کارشناسان اعلام کردند:

برتری راهبرد قیمتی- مقداری بر راهبرد قیمتی در هدفمندی یارانه گاز

شبکه تحلیلگران تکنولوژی در گزارشی تاکید کرد: در ۴ محور عدالت در مصرف یارانهٔ گاز، کاهش مصرف، انتظارات تورمی و تورم و افزایش خالص درآمد دولت راهبرد مقداری- قیمتی کاملاً بر راهبرد صرفاً قیمتی برتری دارد و استفاده از مدل پیشنهادی این شبکه در برق و گاز می تواند تا حدود زیادی با انتظار تورمی مقابله کند.

شبکه تحلیلگران تکنولوژی ایران گزارشی را در زمینه مقایسه دو راهبرد «قیمتی مقداری» و «قیمتی» در مورد هدفمند کردن یارانه گاز طبیعی خانگی تدوین کرده است. این گزارش تاکید می کند در ۴ محور عدالت در مصرف یارانه گاز، کاهش مصرف، انتظارات تورمی و تورم و افزایش خالص درآمد دولت راهبرد مقداری- قیمتی کاملا بر راهبرد صرفا قیمتی برتری دارد. با توجه به اعلام اتخاذ راهبرد مقداری- قیمتی برای هدفمند کردن یارانه گاز طبیعی توسط دولت، توجه به سناریوی پیشنهادی این شبکه برای اجرای این راهبرد می تواند مفید باشد. چنانکه در این روش مانند روش پیشنهادی این شبکه برای برق، قیمت گاز برای دهک اول مصرف رایگان محاسبه می شود که اجرای آن می تواند به مثابه آب سردی بر انتظار تورمی ایجاد شده در جامعه عمل کند؛ کما اینکه در مدل پیشنهادی این شبکه برای برق نیز مصرف زیر ۱۵۰ کیلووات ساعت برای همه خانوارها رایگان پیش بینی شده است. در عین حال پله های پیشنهادی دولت در اتخاذ این راهبرد بیشتر است در حالی که گزارش تحلیلگران تکنولوژی بر امکان حل مساله با استفاده از تنها دو پله قیمتی تاکید می کند و در این مدل پیشنهادی مصرف بیش از الگو بدون یارانه محاسبه خواهد شد. متن این گزارش به استثنای جداول آن به شرح زیر است. گاز طبیعی یکی از حامل های انرژی یارانه بر با سهم ۸/۴ درصدی از کل یارانه انرژی است که بعد از حامل های نفت گاز، برق و بنزین در رتبه چهارم قرار می گیرد. سهم بخش خانگی از کل یارانه گاز طبیعی ۵۷ درصد است. در این گزارش دو راهبرد «قیمتی مقداری » و «قیمتی » در مورد هدفمند کردن یارانه گاز طبیعی خانگی تبیین شده است و نتایج حاصل از انتخاب این دو راهبرد در چهار محور «عدالت در مصرف یارانه گاز »، «کاهش مصرف »، «انتظارات تورمی و تورم » و « افزایش خالص درآمد دولت » مقایسه شده است.

۱. هدفمند کردن یارانه گاز طبیعی خانگی مبتنی بر راهبرد «قیمتی مقداری »

مراحل مدل هدفمند کردن یارانه گاز طبیعی خانگی مبتنی بر راهبرد «قیمتی مقداری » عبارتند از:

الف. تعیین الگوی مصرف: الگوی مصرف گاز طبیعی خانگی بر اساس مطالعات انجام شده برای خانوارهای استان تهران به طور متوسط در فصل سرد ۴۵۰ متر مکعب و در فصل غیر سرد ۱۲۰ متر مکعب در ماه در نظر گرفته می شود.

ب . اتخاذ سیاست تشویقی برای مصرف کمتر از الگوی مصرف: سیاست تشویقی با توجه به ماه های سرد و غیر سرد به صورت زیر اتخاذ می شود.

ب.۱. ماه های غیر سرد: تخصیص رایگان ۸۰ متر مکعب گاز طبیعی به هر خانوار و اخذ تعرفه یارانه ای به ازای مصرف ۸۰ متر مکعب تا الگوی مصرف (۱۲۰ متر مکعب) به قیمت ۱۰ تومان

ب.۲. ماه های سرد: تخصیص رایگان ۳۰۰ متر مکعب گاز طبیعی به هر خانوار و اخذ تعرفه یارانه ای به ازای مصرف ۳۰۰ متر مکعب تا الگوی مصرف (۴۵۰ متر مکعب) به قیمت ۱۰ تومان

ج . اخذ تعرفه ترجیحی برای میزان مصرف بیشتر از الگوی مصرف: اخذ تعرفه ترجیحی برای میزان مصرف بیشتر از الگوی مصرف و اعمال تعرفه ۱۰۰ تومان در سال اول که در سال سوم به ۲۵۰ تومان به ازای هر متر مکعب افزایش می یابد.

۱-۱. تشریح سناریوی ۳ ساله برای مشترکین استان تهران

مدل مذکور بر اساس اطلاعات مشترکین گاز طبیعی استان تهران در سال ۸۷ طراحی شده است. بر این اساس میانگین ماهیانه بهای گاز خانگی در سال مذکور ۶۶/۴ میلیارد تومان است که ۱۴/۸ درصد از این مبلغ را مشترکین و ۸۵/۲٪ مابقی را دولت به صورت یارانه پرداخت کرده است.

در ماه های غیر سرد، ۶۷/۸ درصد مشترکین (۴ دهک اول مصرف معادل ۴۰ درصد از مصرف)، ۴۳/۱ درصد از یارانه ها را به خود اختصاص می دهند و در ماه های سرد، ۶۲/۷ درصد مشترکین (۴ دهک اول مصرف)، ۴۳/۹ درصد از یارانه ها را به خود اختصاص می دهند. با استفاده از دو ابزار «قیمت ترجیحی » و « الگوی مصرف »، سناریو های پیشنهادی چنین پیشنهاد می شود:

الگوی مصرف در ماه های سرد و غیر سرد طی سه سال به ترتیب به ۳۰۰ و ۸۰ متر مکعب کاهش می یابد. همچنین الگوی مصرف رایگان برای ماه های سرد ۳۰۰ متر مکعب و برای ماه های غیر سرد ۸۰ متر مکعب در نظر گرفته شده است و به ازای مصرف بیشتر از الگو مصرف، تعرفه های ترجیحی در سال اول از ۱۰۰ تومان به ۲۵۰ تومان در سال سوم افزایش می یابد. قابل ذکر است کاهش مصرف در سال اول برای مصرف بیشتر از الگوی مصرف در حدود ۱۵ درصد و برای مصرف کمتر از الگوی مصرف ۷ درصد منظور شده است. همچنین قیمت تمام شده گاز مطابق بر آنچه که در قبوض گاز درج شده، ۷۰ تومان درنظر گرفته شده است.

۱-۲. نتایج حاصل از اجرای مدل

در این بخش نتایج حاصل از اجرای مدل پیشنهادی بر افزایش هزینه ماهانه خانوار بر اساس دهک های مصرفی و همچنین میزان یارانه پرداختی دولت به صورت ماهانه مورد بررسی قرار می گیرد.

۱-۲-۱. ماه های غیر سرد

بازه مصرف دهک های مصرفی بر اساس متوسط مصرف به متر مکعب، در ماههای غیر سرد:

بر اساس مدل پیشنهاد شبکه تحلیلگران تکنولوژی بازه مصرف دهک های مصرفی بر اساس متوسط مصرف به متر مکعب، در ماه های غیر سرد نشان می دهد که دهک اول مصرف گاز مشترکانی (۲۱.۸ درصد مشترکین) را شامل می شود که تا ۵۰ متر مکعب گاز در ماه مصرف می کنند و دهک دوم مصرف گاز مشترکانی (۲۱/۲ درصد مشترکین) را شامل می شود که ۵۰ تا ۷۵ متر مکعب در ماه مصرف می کنند. به این ترتیب دهک های مصرفی تا دهک دهم تعیین شده است. بر اساس این گزارش برای ماه های غیر سرد، در سال سوم، سه دهک اول مصرفی که ۵۲.۷ درصد مشترکین را شامل می شود، هیچ فشار هزینه ای مواجه نخواهند شد بلکه رفاه ایشان نیز بهبود یافته است. همچنین افزایش هزینه دهک های چهارم و پنجم مصرف که ۲۰/۸ درصد مشترکین را شامل می شود، قابل توجه نخواهد بود. افزایش هزینه به مشترکین در دهک های هفتم و هشتم که در حدود ۱۱/۲ درصد مشترکین را شامل می شوند، متعادل است و تنها ۶/۲ درصد مشترکین پرمصرف (دهک های مصرفی نهم و دهم) افزایش هزینه قابل توجهی خواهند داشت و با توجه به اینکه در دهک های بالای درآمدی قرار دارند، مشکلی از این جهت ایجاد نخواهد شد. لازم به ذکر است در این مدل در سال اول اجرای مدل پیشنهادی، ۸۲/۶ درصد مشترکین افزایش رفاه خواهند داشت. بنابراین اکثریت جامعه، تفاوت چندانی در هزینه های پرداختی گاز نسبت به دوره مشابه سال قبل ملاحظه نمی کنند. بنابراین مخاطرات ناشی از عدم پرداخت وجود ندارد و گروه های مقاومت مردمی شکل نخواهد گرفت و پرداخت هزینه ها نیز طبق روال گذشته انجام خواهد شد. بر اساس این مدل در سال ۸۷ یارانه پرداختی توسط دولت، ماهانه در حدود ۲۵/۳ میلیارد تومان است که با اجرای مدل پیشنهادی در سال سوم با کاهش قابل ملاحظه ای به ۳۳۶ میلیون تومان در ماه کاهش می یابد.

۱-۲-۲. ماه های سرد

بازه مصرف دهک های مصرفی بر اساس متوسط مصرف به متر مکعب، در ماه های سرد نشان می دهد که دهک اول مصرف گاز مشترکانی (۲۵/۵ درصد مشترکین) را شامل می شود که تا ۳۰۰ متر مکعب گاز در ماه مصرف می کنند و دهک دوم مصرف گاز مشترکانی (۱۴/۶ درصد مشترکین) را شامل می شود که ۳۰۰ تا ۳۷۵ متر مکعب در ماه مصرف می کنند. به این ترتیب دهک های مصرفی تا دهک دهم تعیین شده است. بر اساس جداول این مدل در سال اول اجرا ۷۰/۱ درصد مشترکین افزایش رفاه خواهند داشت و در سال سوم، دو دهک اول مصرفی که ۴۰/۱ درصد مشترکین را شامل می شود، هیچ فشار هزینه ای بر ایشان وارد نشده بلکه افزایش رفاه نیز خواهند داشت. همچنین افزایش هزینه بر دهک های سوم و چهارم مصرف که ۲۲/۶ درصد مشترکین را شامل می شود، قابل ملاحظه نخواهد بود. افزایش هزینه به مشترکین در دهک های پنجم، ششم و هفتم که ۲۲.۶ درصد مشترکین را شامل می شوند، متعادل است و تنها ۱۴/۷ درصد مشترکین پرمصرف (دهک های مصرفی نهم و دهم) افزایش هزینه قابل ملاحظه ای خواهند داشت که به دلیل اینکه در دهک های بالای درآمدی قرار دارند، مشکلی از این جهت ایجاد نخواهد شد. بر این اساس ۸۵/۳ درصد مشترکین که هفت دهک اول مصرفی را به خود اختصاص می دهد در سال اول اجرای قانون با راهبرد « قیمتی مقداری » در ماه های سرد عملاً افزایش هزینه ای نخواهند داشت. با نگاهی به روند افزایش پرداختی مردم و کاهش سهم دولت از یارانه پرداختی در فصل سرد دیده می شود که در سال ۸۷ یارانه پرداختی توسط دولت، ماهانه در حدود ۱۱۹/۱ میلیارد تومان است که با اجرای مدل پیشنهادی در سال سوم نه تنها یارانه پرداختی صفر خواهد شد بلکه دولت ماهانه ۲۱/۹ میلیارد تومان نیز درآمد کسب خواهد کرد.

بنابراین با اتخاذ سیاست راهبردی «قیمتی مقداری » تمامی اهداف طرح هدفمند کردن یارانه ها طی ۳ سال محقق می شود.

۲. تبیین راهبرد «قیمتی » با مدل سازی در گاز طبیعی خانگی

این راهبرد مبتنی بر افزایش تک نرخی قیمت حامل انرژی یارانه بر است. بنابراین قیمت گاز خانگی در ۳ مرحله به ترتیب به ۳۴ ، ۵۲ و ۷۰ تومان به ازای هر متر مکعب افزایش می یابد.

۲-۱. محاسبه مقدار یارانه نقدی با استفاده از آمار مصرف گاز استان تهران

بر اساس قانون ۵۰ درصد از منابع حاصل از آزاد سازی قیمت حامل های انرژی به خود مردم بازتوزیع خواهد شد. بنابراین مابه تفاوت قیمت اعمالی و یارانه ای در هر سال محاسبه و ۵۰ درصد آن به صورت مساوی میان همه خانوارها بازتوزیع شده است. در محاسبات فرض کاهش مصرف ۱۰ درصدی لحاظ شده است و قیمت هر متر مکعب گاز بدون یارانه ۷۰ تومان اعمال شده است. ارقام مربوط به سهم هر خانوار در این مدل در ماه های سرد و غیر سرد نشان می دهد می توان سهم هر خانوار به صورت ریالی برای ماه های سرد و غیر سرد محاسبه شده و در افزایش هزینه ایشان ناشی از افزایش قیمت گاز لحاظ خواهد شد.

۲-۲. نتایج حاصل از اجرای مدل قیمتی

در این بخش نتایج حاصل از اجرای مدل قیمتی بر افزایش هزینه ماهانه خانوار بر اساس دهک های مصرفی و همچنین میزان پرداخت ماهانه دولت مورد بررسی قرار می گیرد.

۲-۲-۱. ماه های غیر سرد

بر این اساس برای ماه های غیر سرد، در سال سوم، دهک اول مصرفی که ۲۱/۸ درصد مشترکین را شامل می شود، هیچ فشار هزینه ای بر ایشان وارد نشده بلکه رفاه ایشان بهبود نیز یافته است. همچنین افزایش هزینه دهک های مصرفی دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم که ۶۶/۸ درصد مشترکین را شامل می شود، قابل توجه نخواهد بود. افزایش هزینه به مشترکین در دهک های هفتم و هشتم که در حدود ۱۱/۲ درصد مشترکین را شامل می شوند، متعادل است و تنها ۶.۲ درصد مشترکین پرمصرف (دهک های مصرفی نهم و دهم) افزایش هزینه قابل توجهی خواهند داشت که البته در مقایسه با افزایش هزینه در مدل قیمتی مقداری کمتر است.

بر اساس این گزارش در سال ۸۷ یارانه پرداختی توسط دولت، ماهانه در حدود ۲۵/۳ میلیارد تومان است که به ۱۱/۴ میلیارد تومان کاهش می یابد.

۲-۲-۲. ماه های سرد

نتایج حاصل از اجرای مدل قیمتی در ماه های سرد نشان می دهد که تنها دهک اول مصرفی با افزایش رفاه مواجه خواهد شد و دهک های مصرفی دوم تا دهم یعنی ۷۴/۵ درصد مشترکین با افزایش هزینه مواجه می شوند.

روند افزایش پرداختی مردم و کاهش سهم دولت از یارانه پرداختی در فصل سرد نشان می دهد در سال ۸۷ یارانه پرداختی توسط دولت، ماهانه در حدود ۱۱۹/۱ میلیارد تومان است که به ۵۳/۹ میلیارد تومان کاهش می یابد.

۳. مقایسه نتایج حاصل از اجرای راهبرد « قیمتی مقداری » با راهبرد « مقداری »

مقایسه نتایج حاصل از اجرای این دو سناریو در ماه های سرد و غیر سرد سال در محورهای «عدالت در مصرف یارانه گاز خانگی »، «کاهش مصرف »، « انتظارات تورمی و تورم » و « افزایش درآمد » در ادامه آمده است.

۳-۱. عدالت در مصرف یارانه گاز خانگی

عدالت در مصرف یارانه گاز خانگی را در دو بخش ماه های غیر سرد و ماه های سرد در ادامه مورد بررسی قرار می گیرد. بدین منظور افزایش هزینه ماهانه هر خانوار در سال سوم در دو راهبرد قیمتی مقداری و قیمتی مورد مقایسه قرار می گیرند.

۳-۱-۱. مقایسه دو سناریو در ماه های غیر سرد

با توجه به جداول و نمودارها مشخص است دو دهک مصرفی دوم و سوم در راهبرد قیمتی افزایش هزینه بیشتری متحمل می شوند و هرچه مصرف گاز بیشتر می شود افزایش هزینه راهبرد قیمتی نسبت به راهبرد قیمتی مقداری بسیار کمتر می شود به طوری که در دهک های مصرفی ۶ تا ۱۰ که در حدود ۱۸ درصد کنتورها را پوشش می دهد افزایش هزینه راهبرد قیمتی به مراتب کمتر از راهبرد قیمتی مقداری است. نمودارها به خوبی نشان می دهد که در راهبرد قیمتی مقداری به ازای مصرف بیشتر گاز، هزینه بیشتری نیز اخذ می شود و این در حالی است که در راهبرد قیمتی مصرف بیشتر، هزینه پرداختی بیشتر را به دنبال ندارد بلکه افزایش هزینه را به دهک های مصرفی دوم و سوم تحمیل می کند.

۳-۱-۲. مقایسه دو سناریو در ماه های سرد

بر اساس ارقام این مدل، افزایش هزینه دو دهک مصرفی دوم و سوم که ۲۴.۳ درصد از مشترکین را شامل می شود، در راهبرد قیمتی بیشتر از راهبرد قیمتی مقداری است. این در حالی است که با مصرف بیشتر یعنی از دهک چهارم تا دهم افزایش هزینه راهبرد قیمتی مقداری به مراتب بیشتر از راهبرد قیمتی است.

به طور کلی مصرف بیشتر در راهبرد قیمتی هزینه بیشتری را بر مصرف کننده تحمیل نمی کند و در مقابل در راهبرد قیمتی مقداری مصرف بیشتر به معنای افزایش هزینه است. این مقایسه نشان می دهد که عدالت در بهره مندی از حامل انرژی گاز خانگی در راهبرد قیمتی مقداری نسبت به راهبرد قیمتی به مراتب بهتر انجام می شود.

۳-۲. کاهش مصرف

در سه دهک اول مصرفی تفاوت محسوسی نسبت به افزایش هزینه در دو سناریو مذکور مشاهده نمی شود اما هرچه بر مصرف افزوده می شود، افزایش هزینه در راهبرد قیمتی مقداری به صورت محسوسی نسبت به راهبرد قیمتی پیشی می گیرد تا جایی که در دهک مصرفی دهم تفاضل افزایش هزینه در ماه های سرد نشان می دهد که هزینه در راهبرد «قیمتی مقداری » ۱۲۰ هزار تومان بیش از راهبرد « قیمتی » خواهد بود. بنابراین در شرایطی که افزایش مصرف به معنای افزایش متناسب هزینه نیز باشد، کاهش مصرف اتفاق خواهد افتاد. در راهبرد قیمتی مقداری افزایش هزینه برای دهک های مصرفی ۷ تا ۱۰ در ماه های سرد که کمتر از ۱۵ درصد مشترکین را شامل می شود و ۴۰ درصد مصرف را به خود اختصاص می دهند، بسیار بیشتر از راهبرد قیمتی است که قابلیت بیشتر این راهبرد در کاهش مصرف گاز خانگی برای مصارف بیش از الگوی مصرف را نشان می دهد.

۳-۳. انتظارات تورمی و تورم

انتظارات تورمی، در مورد حامل هایی که از پوشش یا فراگیری بیشتری برخوردار است، تأثیر بیشتری در ایجاد تورم دارد. افزایش قیمت حامل های برق، گاز و آب که بیشترین سطح تماس را با خانوارهای ایرانی دارد به معنای عینی شدن افزایش قیمت و به دنبال آن انتظار افزایش قیمت در کل کشور است که این به معنای تورم های شدید است که به طور معمول تأثیرات آن در مدل سازی های اقتصادی لحاظ نمی شود. از آنجاکه در راهبرد قیمتی افزایش قیمت گاز و جبران آن بواسطه باز توزیع ۵۰ درصدی منابع حاصل از آزاد سازی، جداگانه محقق می شود، افزایش قیمت گاز خانگی برای تمامی خانوارها ملموس خواهد بود. در مقابل در راهبرد «قیمتی مقداری » گاز یارانه ای برای مصرف کمتر از الگوی مصرف اختصاص می یابد، بنابراین برای گروه وسیعی از مشترکین که مصرفی کمتر از الگوی مصرف یا در حدود آن را دارند، افزایش قیمت ملموس نخواهد بود. در این شرایط انتظارات تورمی در راهبرد قیمتی مقداری به مراتب کمتر از راهبرد قیمتی است. قابل ذکر است افزایش انتظارات تورمی و به تبع آن تورم در اقتصاد به معنای افزایش هزینه گروه های درآمدی پایین جامعه است. مقایسه افزایش هزینه ماهانه در این گزارش تنها بواسطه افزایش مستقیم هزینه گاز محاسبه شده است و انتظارات تورمی و افزایش هزینه غیر مستقیم آن در نظر گرفته نشده است. حال اگر این هزینه نیز لحاظ شود، خواهیم دید که افزایش هزینه برای گروههای پایین درآمدی و حتی متوسط به مراتب بیُشتر از اعداد موجود در جداول خواهد بود. به طور کلی راهبرد « قیمتی » نسبت به راهبرد «قیمتی مقداری » انتظارات تورمی را بیش از پیش افزایش می دهد.

۳-۴. افزایش خالص درآمد دولت

افزایش درآمد دولت حاصل از اصلاح قیمت های حامل انرژی از اهداف اصلی قانون هدفمند کردن یارانه ها است. در این بخش افزایش درآمد دولت یا کاهش یارانه پرداختی در دو سناریو « قیمتی » و « قیمتی مقداری » مقایسه شده است. یارانه پرداختی ماهانه دولت در سناریو قیمتی مقداری پس از ۳ سال در ماه های غیر سرد به ۳۳۶ میلیون تومان کاهش می یابد و این در حالی است که در سناریو قیمتی اگرچه یارانه پرداختی کاهش یافته است اما در سال سوم دولت همچنان در حدود ماهانه ۱۱ میلیارد تومان یارانه می پردازد. همچنین داده های این مدل نشان می دهد که یارانه پرداختی دولت در سناریو قیمتی مقداری در ماه های سرد حذف شده و در سال سوم دولت ماهانه در حدود ۲۱.۹ میلیارد تومان درآمد خالص دارد و این در حالی است که دولت در سناریو قیمتی در سال سوم همچنان ۵۳.۹ میلیارد تومان یارانه می پردازد. با وجود آنکه در راهبرد قیمتی، قیمت گاز ۷۰ تومان اعمال شده است اما به دلیل بازتوزیع ۵۰ درصد از منابع بدست آمده به مردم، دولت همچنان یارانه می پردازد. در حالی که در سناریو قیمتی مقداری عملاً یارانه مصرف برای مصارف کمتر از الگو، از محل تعرفه های مالیاتی اعمالی برای میزان مصرف بیش از الگو جبران شده است. بر اساس محاسبات انجام شده درصورتی که در سناریو قیمتی، قیمت اعمالی ۱۱۰ تومان شود، یارانه دولت حذف شده و درآمدی ماهانه در حدود ۱۸ میلیارد تومان نصیب دولت خواهد شد. کاملاً مشخص است که چنین قیمتی منجر به افزایش هزینه ماهیانه شدید دهک های مصرفی ۱ تا ۶ خواهد شد.

۴. جمع بندی

۱. گاز طبیعی یکی از حامل های انرژی یارانه بر با سهم ۸/۴ درصدی از کل یارانه انرژی است که بعد از حامل های نفت گاز، برق و بنزین در رتبه چهارم قرار می گیرد. سهم بخش خانگی از کل یارانه گاز طبیعی ۵۷ درصد است.

۲. دو مسیر یا سناریو اصلی « قیمتی » و « قیمتی مقداری » در هدفمند کردن گاز طبیعی بخش خانگی متصور است.

مراحل مدل هدفمند کردن یارانه گاز طبیعی خانگی مبتنی بر راهبرد «قیمتی مقداری » عبارتند از:

الف. تعیین الگوی مصرف

الگوی مصرف گاز طبیعی خانگی بر اساس مطالعات انجام شده به طور متوسط برای خانوارهای استان تهران در فصل سرد ۴۵۰ متر مکعب و در فصل غیر سرد ۱۲۰ متر مکعب در ماه در نظر گرفته می شود.

ب . اتخاذ سیاست تشویقی برای مصرف کمتر از الگوی مصرف

سیاست تشویقی با توجه به ماه های سرد و غیر سرد به صورت زیر اتخاذ می شود.

ب.۱. ماه های غیر سرد: تخصیص رایگان ۸۰ متر مکعب گاز طبیعی به هر خانوار و اخذ تعرفه یارانه ای به ازای مصرف ۸۰ متر مکعب تا الگوی مصرف به قیمت ۱۰ تومان

ب.۲. ماه های سرد: تخصیص رایگان ۳۰۰ متر مکعب گاز طبیعی به هر خانوار و اخذ تعرفه یارانه ای به ازای مصرف ۳۰۰ متر مکعب تا الگوی مصرف به قیمت ۱۰ تومان

ج . اخذ تعرفه ترجیحی برای میزان مصرف بیشتر از الگوی مصرف

اخذ تعرفه ترجیحی برای میزان مصرف بیشتر از الگوی مصرف و اعمال تعرفه ۱۰۰ تومان در سال اول که در سال سوم به ۲۵۰ تومان به ازای هر متر مکعب افزایش می یابد.

۴. در سال اول اجرا بر اساس مدل «قیمتی مقداری »، ۷۰/۱ درصد مشترکین افزایش رفاه خواهند داشت و در سال سوم، دو دهک اول مصرفی که ۴۰/۱ درصد مشترکین را شامل می شود، هیچ فشار هزینه ای بر ایشان وارد نشده بلکه افزایش رفاه نیز خواهند داشت. همچنین افزایش هزینه بر دهک های سوم و چهارم مصرف که ۲۲/۶ درصد مشترکین را شامل می شود، قابل ملاحظه نخواهد بود. افزایش هزینه به مشترکین در دهک های پنجم، ششم و هفتم که ۲۲/۶ درصد مشترکین را شامل می شوند، متعادل است و تنها ۱۴/۷ درصد مشترکین پرمصرف (دهک های مصرفی نهم و دهم) افزایش هزینه قابل ملاحظه ای خواهند داشت که با توجه به اینکه این گروه در دهک های بالای درآمدی قرار دارند، مشکلی از این جهت ایجاد نخواهد شد. نتایج در ماه های غیر سرد نیز مشابه نتایج ماه های سرد است که به تفضیل در گزارش آمده است.

۵. مدل هدفمند کردن یارانه گاز طبیعی خانگی مبتنی بر راهبرد « قیمتی »: قیمت های اعمالی در سال های اول تا سوم به ترتیب برابر ۳۴، ۵۲ و ۷۰ تومان به ازای هر متر مکعب است. با در نظر گرفتن این که دولت ۵۰ درصد منابع آزاد شده از قیمت های فعلی و قیمت اعمالی در هر سال را بین خانوارها توزیع کند، مقدار یارانه نقدی در هر سال محاسبه و به صورت مساوی میان خانوارها تقسیم شد.

۶. نتایج اجرای مدل قیمتی در گاز طبیعی خانگی در ماه های سرد نشان می دهد که دهک اول مصرف که ۲۶ درصد مشترکین را شامل می شود در طول سه سال با افزایش رفاه موجه خواهند شد و افزایش هزینه از دهک دوم مصرفی بوجود خواهد آمد.

۷. نتایج حاصل از اجرای این دو سناریوی قیمتی و قیمتی مقداری در محورهای چهارگانه «عدالت در مصرف یارانه گاز خانگی »، «کاهش مصرف »، « انتظارات تورمی و تورم » و « افزایش درآمد » مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته اند.

در راهبرد قیمتی مقداری به ازای مصرف بیشتر گاز هزینه بیشتری نیز تحمیل می شود و این در حالی است که در راهبرد قیمتی، مصرف بیشتر، هزینه پرداختی بیشتر را به دنبال ندارد بلکه افزایش هزینه را به دهک های مصرفی دوم و سوم تحمیل می کند. بنابراین در شرایطی که افزایش مصرف به معنای افزایش متناسب هزینه نیز باشد، کاهش مصرف اتفاق خواهد افتاد. در راهبرد قیمتی مقداری افزایش هزینه برای دهک های مصرفی ۷ تا ۱۰ در ماه های سرد که کمتر از ۱۵ درصد مشترکین را شامل می شود و ۴۰ درصد مصرف را به خود اختصاص می دهند، بسیار بیشتر از راهبرد قیمتی است که قابلیت بیشتر این راهبرد در کاهش مصرف گاز خانگی را نشان می دهد.

از آنجاکه در راهبرد قیمتی افزایش قیمت گاز و جبران آن بواسطه باز توزیع ۵۰ درصدی منابع حاصل آزاد سازی، جداگانه محقق می شود، افزایش قیمت گاز خانگی برای تمامی خانوارها ملموس خواهد بود. در مقابل در راهبرد قیمتی مقداری گاز یارانه ای متناسب با مصرف بر اساس الگوی مصرف اختصاص می یابد، بنابراین برای گروه وسیعی از مشترکین که مصرفی کمتر از الگوی مصرف یا در حدود آن را دارند، افزایش قیمت ملموس نخواهد بود. در این شرایط انتظارات تورمی در راهبرد قیمتی مقداری به مراتب کمتر از راهبرد قیمتی است.

+ یارانه پرداختی ماهانه دولت در سناریو قیمتی مقداری پس از ۳ سال در ماه های غیر سرد از ۲۵/۳ میلیارد تومان به ۳۳۶ میلیون تومان کاهش می یابد و این در حالی است که در سناریو قیمتی اگرچه یارانه پرداختی کاهش یافته است اما در سال سوم دولت همچنان در حدود ماهانه ۱۱ میلیارد تومان یارانه می پردازد.

۸. یارانه پرداختی دولت در سناریو قیمتی مقداری در ماه های سرد حذف شده و در سال سوم دولت ماهانه در حدود ۲۱/۹ میلیارد تومان درآمد خالص دارد و این در حالی است که دولت در سناریو قیمتی در سال سوم همچنان ۵۳/۹ میلیارد تومان یارانه می پردازد.

۹. در مجموع راهبرد « قیمتی مقداری » نسبت به راهبرد « قیمتی » جهت هدفمند کردن یارانه گاز خانگی برای اقتصاد کشور مناسب تر است و هزینه های اجتماعی و سیاسی کمتری را به همراه خواهد داشت.